MAATALOUS

Kulunut satokausi oli perunanviljelyn kannalta poikkeuksellisen huono. **TIETOPALVELUKESKUS**

Sadekesä suosi viljoja, sato suurempi kuin viime vuonna

Viljaa jäi sateiden takia korjaamatta lähes 100 000 hehtaaria, 8–9 prosenttia pelloista. Kokonaissato näyttää siitä huolimatta kasvavan viime vuodesta ja lähentelevän 3,9:ää miljardia kiloa.

Sadekesä suosi viljoja, sillä puitujen peltojen hehtaarisadot ovat olleet huippuluokkaa. Kauraa ja ruista tuli hehtaarilta ennätyksellisen paljon, jos keskisato lasketaan vain korjattua alaa kohti.

Vilja-alan yhteistyöryhmä, Vyr, julkaisi torstaina TNS Gallupilla teetetyn satoennusteen. Kyselyssä on mukana 586 tilaa.

Vastaava kysely on tehty vuosittain sadonkorjuun jälkeen. Vastausten perusteella laadittu ennuste on pitänyt varsin hyvin paikkansa.

Vuosi sitten ennuste alitti 60 miljoona kiloa ja vuotta aiemmin ylitti saman verran Tiken lopullisen satotilaston luvut.

Vyr varoittaa luottamasta tällä kertaa lukuihin liikaa, sillä etenkin puimatta jäänyttä alaa on vaikea arvioida.

200 miljoonaa kiloa viime vuotta enemmän

Vyr ennustaa kokonaissadoksi 3,88 miljardia kiloa, mikä on linjassa Tiken heinä- ja elokuussa tekemien ennusteiden kanssa. Tike arvioi heinäkuussa ja syyskuun alussa 3,8 miljardin kilon satoa.

Erona on, että Vyr on ottanut huomioon puimatta jääneet pellot, kun Tikellä ne ovat tietysti mukana.

Sato ylittää ennusteen mukaan yli 200 miljoonalla kilolla viime vuoden 3,66 miljardia kiloa, vaikka puidut alat olivat hyvin lähellä toisiaan.

Vyr arvioi vehnän sadoksi 902 ja rukiin 64 miljoonaa kiloa. Ohraa saatiin talteen 1,7 ja kauraa 1,16 miljardia kiloa. Vehnää tuli viime vuotta vähemmän, mutta kauraa ja ohraa senkin edestä lisää.

Isot hehtaarisadot eivät tulleet yllätyksenä, sillä jo puintiaikaan tuli tietoja hyvistä sadoista.

Vehnää saatiin reilusti yli neljä tonnia ja kauraa ja ohraa yli 3,6 tonnia hehtaarilta. Rukiin keskisato ylitti ensimmäisen kerran 3 tonnia.

Viljaa riittää kotimaan tarpeisiin

Sato kattaa ruista lukuun ottamatta reippaasti kotimaan kulutuksen eikä pelättyä viljapulaa ehkä tule.

Viljojen kylvöhalut elpyivät keväällä ja viljaa saatiin maahan 1,142 miljoonaa hehtaaria. Se on hyvin lähellä viime vuosikymmenen lopun pinta-alaa.

Puimatta jäi kuitenkin niin paljon, lähes 100 000 hehtaaria, että korjattu ala jää hyvin lähelle viime vuoden 1,045:tä miljoonaa hehtaaria.

Jos loputkin viljat olisi saatu talteen, käsissä olisi yksi historian suurimmista viljasadoista. Vuodelta 1990 olevaa ennätystä, 4,253 miljardia kiloa, tuskin olisi rikottu, mutta kovin kauas ei olisi jääty.

Joka viides rypsipelto jäi puimatta

Syksyn sateet haittasivat eniten rypsin korjuuta. Vyrrin kyselyn mukaan jopa viidennes rypsialasta jäi korjaamatta, yli 11 000 hehtaaria.

Rapsin tilanne on hieman lohdullisempi, sillä rapsit pystyttiin saamaan talteen 97-prosenttisesti. Korjaamatta jäi tämän hetken arvion mukaan 500 hehtaaria.

Öljykasvien sadoksi Vyr ennustaa 84 miljoonaa kiloa, mistä reilu kolmannes on rapsia. Sato on toteutuessaan pienin sitten vuoden 2004 ja viime vuoden 115 miljoonasta kilosta jäädään yli neljännes.

Rypsin keskisadoksi arvioidaan 1 290 kiloa ja rapsin 2 050 kiloa hehtaarilta.

Rypsisato on linjassa Tiken kesäisen näkemyksen kanssa, mutta rapsi yllätti. Keskisato on neljänneksen korkeampi kuin loppukesän ennusteessa.

VEIKKO NIITTYMAA

Viljasato 2000–2012

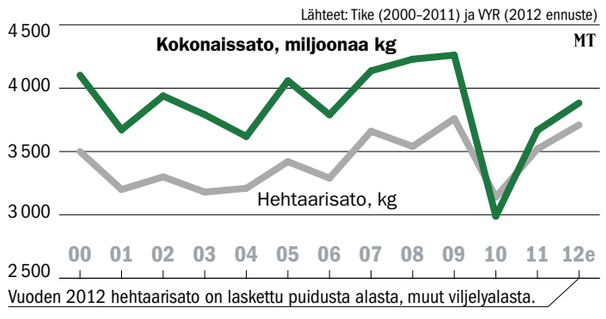

KARI SALONEN

MARKKU VUORIKARI

Ruis ja kaura viihtyivät sadekesänä ja kummastakin korjattiin Vilja-alan yhteistyöryhmän teettämän kyselyn mukaan ennätyksellisen isoja hehtaarisatoja. Varjopuolena ovat toksiinit, joita on paljon etenkin kauroissa.

KOMMENTTI

Iso sato ilahduttaa

Vilja-alan yhteistyöryhmän (Vyr) tuoreet tiedot viljasadosta ovat monella tavalla myönteistä luettavaa. Karjatiloille näyttää sittenkin riittävän kotimaista rehuviljaa, vaikka viljaa on viety rivakasti pitkin syksyä. Vajetta ei tarvitse paikata vielä paljon kalliimmalla tuontirehulla.

Kotimainen elintarvikeketju saa riittävästi raaka-ainetta, ja viljatiloille odotettua isompi sato tietää kaivattua lisätienestiä hankalan korjuukauden ja isojen korjuukustannusten jälkeen.

Viljan hintaan kasvaneella sadolla ei juuri ole vaikutusta. Hinnat seuraavat muun maailman menoa ja maailmanlaajuisen niukkuuden takia hinnat ovat korkealla, mikä on pitänyt kotimaan hinnat nousuvireessä koko syksyn.

Karjatiloilla ei voida huokaista kokonaan helpotuksesta. Rypsin ja rapsin sadot jäivät ryhmän arvion mukaan pieniksi ja siksi rehuvalkuaista, kuten rapsirouhetta, joudutaan tuomaan tavallista enemmän.

VEIKKO NIITTYMAA

Leivästä 35–45 prosenttia vähittäiskaupalle

Vähittäiskaupan osuus on perusleivissä tyypillisesti 35–45 prosenttia lopputuotteen hinnasta, toteaa toimitusjohtaja **Timo Valli** Porin leivästä.

Leipomoalan muutoksista Tampereen viljaseminaarissa keskiviikkona puhuneen Vallin mukaan kotimaisten leipomoiden katteet ovat liian matalia, noin 5 prosenttia liikevaihdosta. Terve taso olisi vähintään 8 prosenttia.

Kaupan katteen Valli kertoi, kun sitä varta vasten kysyttiin.

Leipomoiden kannattavuus notkahti joulukuussa 2007, kun jauhot kallistuivat yli 50 prosenttia eikä kustannusten nousua pystytty viemään lopputuotteen hintaan. Vallin mukaan muutokset tapahtuvat usein kriisien kautta, niin silloinkin.

Leipomoalaa hallitsee kaksi suurta, Fazer ja Vaasan. Porin leipä kuuluu keskikokoisiin, joita on kolmisenkymmentä.

Eettisyyttä vai gluteiinitonta?

Eettisyys saattaa olla seuraava ruokatrendi, mitä se sitten ikinä tarkoittaakin, pohtii toimitusjohtaja **Harri Jaakkola** Leivon leipomosta.

Leipomoiden kannattavuus notkahti joulukuussa 2007, kun jauhot kallistuivat yli 50 prosenttia.

Alle 25-vuotiaat nuoret naiset pitävät eettisyyttä tärkeimpänä valintaperusteena kaupassa. Hetken päästä he ovat nuoria äitejä ja vastaavat perheen ruokaostoista. Jos he kokevat, ettei leipä ole eettistä, alalla on edessä isoja ongelmia.

Jaakkola arvelee, että lähellä tuotettu on lähellä myös eettistä. Se saattaa tarkoittaa sopimusviljelyä, joka painetaan myös pakettiin "Keijon leipoma Matin viljasta".

Leipurit yrittävät haistella uusia tuulia, mutta helppoa se ei ole. Eettisyyden ohella terveellisyys saattaa olla seuraava iso asia elintarvikemarkkinoilla. Samoin gluteenittomuus on tapetilla. Jopa 8 prosenttia kertoo ostavansa gluteenittomia tuotteita, vaikka vain 1,8 prosentilla on lääketieteelliset perusteet siihen.

Leivo lähti ensimmäisenä mukaan karppaukseen, joka tuli, oli ja meni, ja hyvä niin, Jaakkola sanoo. Kaupoilta tuli viestiä isosta hävikistä alusta saakka.

Luomu polkee paikallaan?

Leipurit ovat epäileviä luomun suhteen, vaikka kysyntä kasvaa nopeasti. Luomua on harjoiteltu parikymmentä vuotta, mutta leipävalikoima on sama kuin silloin. Poljetaanko paikallaan? Monenlaista on kokeiltu, mutta menekkiä ei ole ollut.

Markkinatkin ovat haastavat. Vain 18 prosenttia luomua ostavista toteaa, ettei katso hintaa. Suuri enemmistö seuraa hintaa eikä luomuleipä saa olla juuri tavanomaista kalliimpaa. Leipä voi olla hieman pienempi, sen kuluttaja hyväksyy, mutta hinnassa ei saa olla merkittävää eroa.

> Karppaus tuli, oli ja meni, ja hyvä niin.«
>
> **HARRI JAAKKOLA**

Luomussa on monenlaisia esteitä, mutta viranomaiset eivät sitä ole. Luomujauho on hiukan vaikeampi leipoa, mutta senkin kanssa pärjätään.

Hiljan leipomo kehitti luomuvadelmapullan, josta odotettiin menestystuotetta. Toisin kävi. Maailmassa ei tehdä luomuraesokeria eikä luomupullaa pysty tekemään.

VEIKKO NIITTYMAA

Ruokaperunan varastot historiallisen matalia

Ruokaperunaa oli varastoissa lokakuun puolivälissä 142 miljoonaa kiloa, mikä on 78 miljoonaa kiloa viimesyksyistä vähemmän. Teollisuusperunaa on laarissa hieman yli 20 miljoonaa kiloa.

Tike julkaisi torstaina ruokaperunan varastokyselyn tuloksia. Kysely tehdään kahdesti vuodessa, keväällä ja heti korjuukauden jälkeen.

Varastot ovat historiallisen matalia heti korjuukauden jälkeen. Lisäksi sadon laadusta ei ole tietoa. Märän korjuukauden takia perunan varastokestävyys on saattanut alentua.

Yhteenlaskettuna ruoka- ja ruokateollisuusperunan varastomäärä jäi 166 miljoonaan kiloon.

Satovahingot mittavia

Kulunut satokausi oli perunanviljelyn kannalta poikkeuksellisen huono. Runsaat sateet perunan päätuotantoalueella Pohjanmaalla aiheuttivat suuret satovahingot.

Yksin Pohjanmaan elykeskuksen alueella oli satovahinkoja tuhat hehtaaria ruokaperunapelloilla, mistä puolet tuhoutui täysin.

Pahinta jälkeä sateet tekivät Kristiinankaupungissa, missä kokonaan tai osittain tuhoutui 43 prosenttia istutetusta perunasta.

Perunaa istutettiin kymmenesosa viime vuotta vähemmän ja laajat satovahingot synkistävät tilannetta entisestään. Keskisatokin jäi 24 tonnin hehtaarilta, kun viime vuonna saatiin 29 tonnia.

Tuonti kasvaa

Huonona satovuotena perunavarastot käytetään tarkemmin kuin ylituotantotilanteessa, joten kotimaista perunaa riittänee kauppoihin. On todennäköistä, että osa ruokateollisuusperunastakin päätyy ruokaperunaksi.

Sen sijaan teollisuus ja suurtaloudet joutunevat turvautumaan tuontiperunaan varsinkin keväämmällä.

Varastoon saadun perunan laadusta ei ole tietoja. Veden vaivaamilta pelloilta korjattu sato altis varastotappioille. Toisaalta sateet eivät vaivanneet koko maata yhtä ankarasti.

VEIKKO NIITTYMAA